

Kertomus

Inarin Lusmasaaren pronssikautisella löytöpaikalla kesällä 1927 suoritetusta tarkastuksesta.

Lusmasaari sijaitsee Inarjärven kaakkoiskulmassa lähellä Patsjoen niska, josta sen nimikin johtuu (Lusme merkitsee koltanlapissa 'joenniska'). Saari on n. 4 km. pitkä ja leveimmistä kohdastaan n. km:n levyinen. Löytöpaikka, josta kaulareunkaat, kettti ja partaveitsi olivat tulleet esiin, on aivan saaren länsikärjessä pienen goukaman rannalla (ks. karttaluonnosta). Venereitti Ivalojoen suusta Patsjoen niskaan käy aivan Lusmasaaren eteläjuolitse (saaren ja manteren välitse) ja niin on laita ollut todennäköisesti muinaisuudessaakin.

Lusmasaaren länsikärki on verraten matala, jentintään 8 m. ylempi Inarjärven pintaa, hyvin kivinen ja kohoken harvan mäntymetsän peittämä. Löytöpaikka on 13 m:n päässä rannasta, kaltevalla pinteellä, n. 2,5 m:n korkeudella veden pinnasta, kivien keskellä (valokuva 1). Esineet kuuluivat olleen erään kiven syryän alle piten pantiina, että on syytä olettaa niiden joutuneen sinne sulan maan aikana, sillä talvella tuo kivenkolo on lumen peitossa. [Esineet löytyivät muuten aivan sattumalta, piten että muottamichet olivat tässä nousseet maikin kahvia keittämään ja kaksi heistä rupesi ajankulukseen lyömään "seinärahas" mäntyä vastaan. Kun toiselta raha kimposi muutamahan kivenkoloon, alkoi hän kädellään penkoa kiven alustaa, jolloin esineet, ensiksi penkaat, pattiivat samalla hänen kouvaansa aivan maan pinnalta].

Tarkastin paikan tullivirkamies E. Tamelanderin kanssa, kahden lappalaisen, joista toinen oli löytäjä itse, avustamana; kaivoimme maata niin syvään kuin kivittä saattoi ja tutkimme muutkin ympäristön kivenkolot, kuitenkin löytämättä mitään. Samsijaan syrympänä, n. 50 m. lästä paikasta niemenkärkeä kohden, n. 18 m. rannasta, matalalla mäellä, n. 7 m. vedenpintaa korkeammalla, löysimme kivisen ympyrinkehän muotoisen vareen, jonka halkaisija oli 1,5 m.

ja jonka keskikohdalla oli kivi pohjainen kuopanne (valokuva 2). Maan puolelta vare oli jotenkin matala, mutta järven puolelta mäen kaltevuuden vuoksi n. metrin korkeinen. Vare teki sen vaikutuksen, ettei se voinut olla luonnon, vaan ihmiskäden muodostama. Tästä on syytä, että vareen kivet olivat yhtä jäkäläisiä kuin saarella olevat muutkin kivet, voidaan sitä pitää hyvin vanhana, mahdollisesti pronssikautisena. — Hajoitimme vareen ja tutkimme sen alustan niin syväälle, että tuli vastaan osaksi koskematon sorakerros, osaksi pohjakallio, mutta mitään mainitsemisen arvoista emme löytäneet, emme edes tulen jälkiä, paitsi sen verran hiilimuruja kuin Lapissa voi kaikkialla tavata syvästi, että metsät ovat joka paikasta joskus palaneet.

Voisi lajotella, että tämä vare on ikivanha maapurnu eli kellarikuoppa, jollaisia lappalaiset vielä myöhäisinä aikoina ovat käyttäneet liha- ja kalasäiliöinä, saadessaan saalista niin paljon, etteivät voineet kaikkea viedä heti mukanaan kotiin. Purnu tehtiin tav. piteen, että maahan kaivettiin kuoppa, jonka seinämät kalettiin kivillä. Ruoka-aineet ladottiin kuoppaan ja peitettiin koivunoksilla ja lopuksi kivikerroksella, etteivät petoeläimet pääsisi varaston kimppeeseen. Kysymyksessä olevaan vareeseen nähden saattaa kyllä kysyä, oliko tarkoituksenmukaista laittaa purnu näkyvälle paikalle niemenkärkeen ja jahaan kivikkoon, kun tasaisempaa soramaatakin olisi ollut tarjona.

T. J. Hkonen.

Kuva 1. Lusmasaaren pronssikautinen löytöpaikka. x:llä merkitty
pysty kivi osoittaa kohtaa, josta esineet löytyivät. Valok. E. Tamelander.

Kuva 2. Lusmasaari. Väre pronssikautisen löytöpaikan lähellä,
maaypuolelta katsottuna. Valok. E. Tamelander.

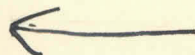

10886.

Inari lusmansaari.
E. Tamelander 1927.

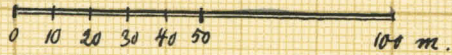
10887.

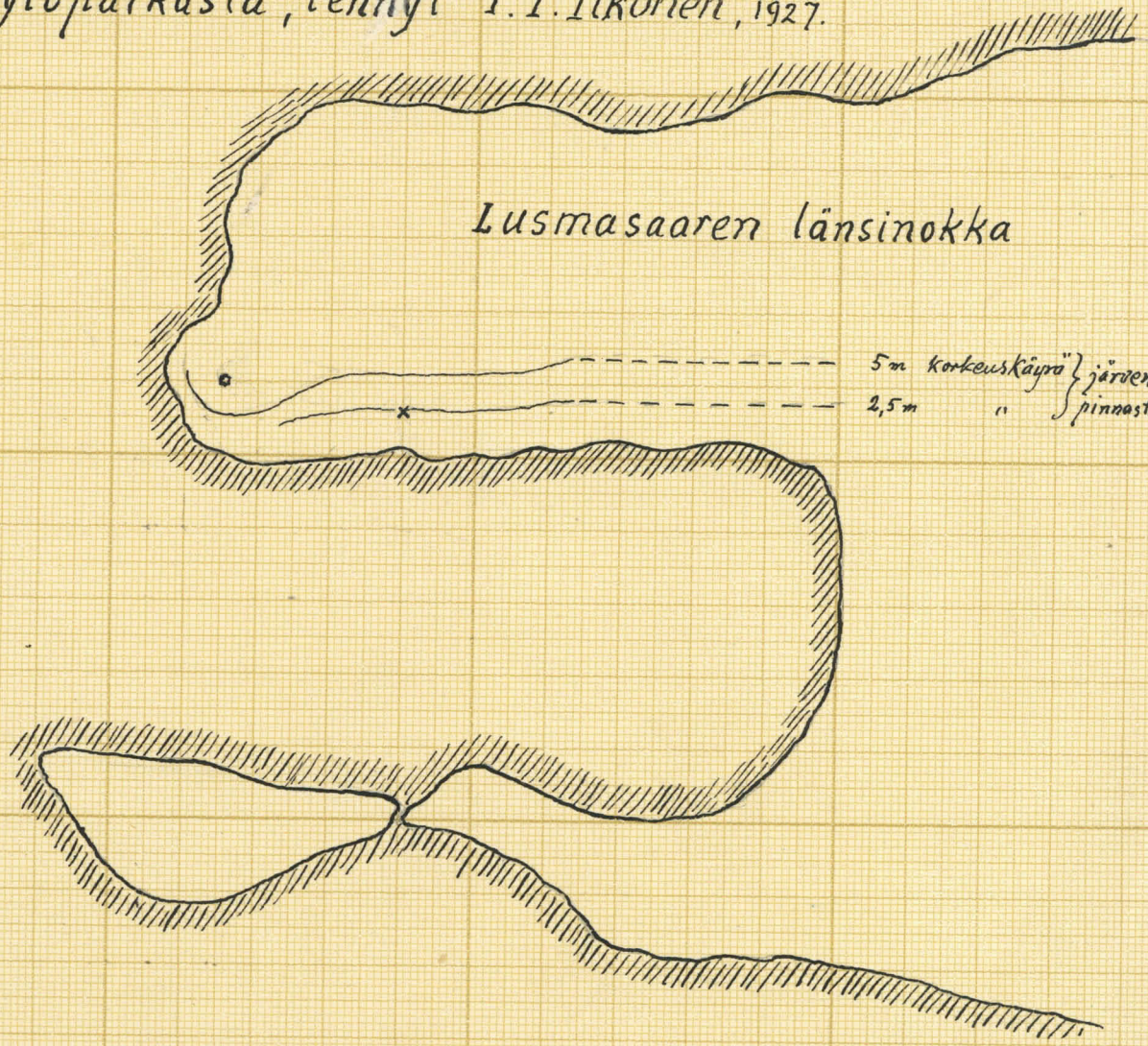
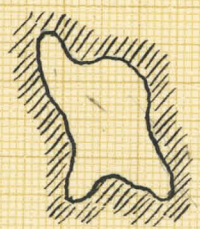
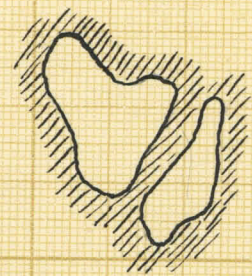
Karttaluonnos Inarin Lusmasaaren pronssikautisesta
löytöpaikasta, tehnyt T.I. Itkonen, 1927.

P
E

Mittakaava

I
n
a
r
i
n
j
ä
r
v
i

Lusmasaaren länsinokka

5m korkeuskäyrä } järven
2,5m " } pinnasta

- o kivilade l.vare
- x esineiden löytöpaikka.